
SPIS TREŚCI

---

1. AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE ZAWODU PIELĘGNIARKI	1
<i>Iwona Kluczek</i>	
2. SEGREGACJA ODPADÓW	3
<i>Katarzyna Majka</i>	
3. HIGIENA RĄK I STOSOWANIE RĘKAWIC.	5
<i>Iwona Kluczek</i>	
4. POSTĘPOWANIE POEKSPOZYCYJNE	15
<i>Marzena Jaciubek</i>	
5. ZASADY OGÓLNE OBOWIĄZUJĄCE PODCZAS WYKONYWANIA CZYNNOŚCI PIELĘGNIARSKICH	17
<i>Marzena Jaciubek</i>	
6. PROCEDURY ZABIEGÓW HIGIENICZNYCH.	19
<i>Iwona Kluczek, Katarzyna Majka, Karolina Prasek, Małgorzata Fedak, Józefa Czarnecka</i>	
6.1. Śłanie łóżka	19
<i>Iwona Kluczek</i>	
6.2. Zmiana bielizny pościelowej choremu leżącemu	30
<i>Karolina Prasek</i>	
6.3. Zmiana bielizny osobistej choremu leżącemu	38
<i>Karolina Prasek</i>	
6.4. Kąpiel chorego w łóżku	40
<i>Katarzyna Majka</i>	
6.5. Kąpiel niemowlaka	48
<i>Józefa Czarnecka</i>	
6.6. Oklepywanie	52
<i>Katarzyna Majka</i>	

6.7. Mycie głowy ciężko choremu leżącemu w łóżku	54
<i>Karolina Prasek</i>	
6.8. Toaleta jamy ustnej u ciężko chorego	58
<i>Iwona Kluczek</i>	
6.9. Odsysanie z jamy ustnej	62
<i>Iwona Kluczek</i>	
6.10. Podanie basenu i kaczki	64
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.11. Zmiana pieluchomajtek	73
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.12. Pomoc pacjentowi przy wstawianiu, przesadzaniu na fotel, wózek, łóżko	77
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.12.1. Sadzanie pacjenta ze sprawną przynajmniej jedną nogą lub osłabionego pacjenta z łóżka na wózek inwalidzki (przez jedną osobę)	78
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.12.2. Sadzanie pacjenta z niesprawnymi kończynami lub niewspółpracującego z łóżka na wózek inwalidzki (w dwie osoby)	80
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.12.3. Przemieszczanie pacjenta w obrębie łóżka	82
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.13. Układanie pacjenta w różnych pozycjach w łóżku	84
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.13.1. Pozycja Fowlera (wysoka)	84
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.13.2. Pozycja semi-Fowlera (półwysoka)	86
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.13.3. Pozycja na boku	87
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.13.3.1. Pozycja na boku z rotacją do tyłu	89
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.13.3.2. Pozycja Simsa (bezpieczna) boczna z rotacją do przodu	91
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.13.4. Pozycja na brzuchu	93
<i>Małgorzata Fedak</i>	

6.13.5. Pozycje płaskie na plecach	96
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.13.5.1. Pozycja Trendelenburga	98
<i>Małgorzata Fedak</i>	
6.13.5.2. Pozycja antyTrendelenburga	100
<i>Małgorzata Fedak</i>	
7. WYKONYWANIE POMIARÓW PODSTAWOWYCH PARAMETRÓW ŻYCIOWYCH I ANTROPOMETRYCZNYCH	101
<i>Marzena Jaciubek, Karolina Prasek, Iwona Kluczek</i>	
7.1. Pomiar temperatury ciała	101
<i>Karolina Prasek</i>	
7.2. Pomiar tętna	106
<i>Karolina Prasek, Marzena Jaciubek</i>	
7.3. Pomiar ciśnienia tętniczego krwi	109
<i>Marzena Jaciubek</i>	
7.4. Pomiar i obserwacja oddechu	112
<i>Marzena Jaciubek</i>	
7.5. Ocena nawrotu kapilarnego	114
<i>Marzena Jaciubek</i>	
7.6. Saturacja	115
<i>Marzena Jaciubek</i>	
7.7. Ocena bólu	116
<i>Marzena Jaciubek</i>	
7.8. Pomiary antropometryczne	117
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.1. Pomiar wysokości ciała	117
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.2. Pomiar masy ciała	120
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.3. Wskaźnik BMI	122
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.4. Pomiar obwodu głowy	123
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.5. Pomiar obwodu klatki piersiowej	124
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.6. Pomiar obwodu talii	125
<i>Iwona Kluczek</i>	

7.8.7. Pomiar obwodu bioder	126
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.8. Pomiar obwodu ramienia	126
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.9. Pomiar grubości fałdów skórno-tłuszczowych	126
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.9.1. Pomiar nad mięśniem trójgłowym ramienia (triceps)	127
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.9.2. Pomiar nad mięśniem dwugłowym ramienia (biceps)	127
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.9.3. Pomiar pod dolnym kątem łopatki (<i>subscapula</i>)	127
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.8.9.4. Pomiar nad grzebieniem kości biodrowej (<i>suprailiac</i>)	128
<i>Iwona Kluczek</i>	
7.9. Badanie przesiewowe wzroku	129
<i>Marzena Jaciubek</i>	
7.10. Badanie przesiewowe słuchu	131
<i>Marzena Jaciubek</i>	
7.11. Bilans płynów	132
<i>Marzena Jaciubek</i>	
8. ZABIEGI NA PRZEWODZIE POKARMOWYM	135
<i>Anna Zera, Magdalena Musioł, Iwona Kluczek</i>	
8.1. Założenie zgłębnika do żołądka	135
<i>Anna Zera</i>	
8.2. Płukanie żołądka	138
<i>Anna Zera</i>	
8.3. Żywienie enteralne	140
<i>Anna Zera</i>	
8.3.1. Karmienie pacjenta przez zgłębnik żołądkowy	140
<i>Anna Zera</i>	
8.3.2. Karmienie pacjenta przez gastrostomię	142
<i>Anna Zera</i>	
8.4. Zabiegi dorektalne	145
<i>Magdalena Musioł</i>	
8.4.1. Lewatywa oczyszczająca	145
<i>Magdalena Musioł</i>	
8.4.2. Wlewka przeczyszczająca	149
<i>Magdalena Musioł</i>	

8.4.3.	Wlewka lecznicza	151
	<i>Magdalena Musioł</i>	
8.4.4.	Przyspieszony kroplowy wlew doodbytniczy	154
	<i>Magdalena Musioł</i>	
8.4.5.	Sucha rurka doodbytnicza	157
	<i>Magdalena Musioł</i>	
8.5.	Stomia	159
	<i>Iwona Kluczek</i>	
8.5.1.	Wymiana worka stomijnego	159
	<i>Iwona Kluczek</i>	
8.5.2.	Zasady pielęgnacji skóry wokół stomii.	161
	<i>Iwona Kluczek</i>	
9.	ZABIEGI PRZECIWPALNE	163
	<i>Marzena Jaciubek, Józefa Czarnecka, Magdalena Musioł</i>	
9.1.	Wprowadzenie	163
	<i>Marzena Jaciubek</i>	
9.2.	Okład rozgrzewający	165
	<i>Józefa Czarnecka</i>	
9.3.	Okład chłodzący	167
	<i>Józefa Czarnecka</i>	
9.4.	Okład wysychający	169
	<i>Józefa Czarnecka</i>	
9.5.	Bańki lekarskie	171
	<i>Magdalena Musioł</i>	
10.	PODAWANIE LEKÓW.	175
	<i>Marzena Jaciubek, Iwona Kluczek, Katarzyna Majka</i>	
10.1.	Zasady ogólne dotyczące przechowywania, przygotowywania i podawania leków	175
	<i>Marzena Jaciubek</i>	
10.2.	Podanie leku doustnie.	177
	<i>Marzena Jaciubek</i>	
10.3.	Podawanie leków podjęzykowo/okołopoliczkowo	179
	<i>Marzena Jaciubek</i>	
10.4.	Podawanie leków przez błony śluzowe	181
	<i>Iwona Kluczek</i>	
10.4.1.	Podawanie leku do oka	181
	<i>Iwona Kluczek</i>	

10.4.2.	Płukanie worka spojówkowego	183
	<i>Iwona Kluczek</i>	
10.4.3.	Podawanie leków do ucha	185
	<i>Iwona Kluczek</i>	
10.4.4.	Płukanie ucha	187
	<i>Iwona Kluczek</i>	
10.4.5.	Podawanie leku do nosa	189
	<i>Iwona Kluczek</i>	
10.4.6.	Podanie czopka doodbytniczo	192
	<i>Iwona Kluczek</i>	
10.4.7.	Podawanie leków dopochwowo	193
	<i>Iwona Kluczek</i>	
10.5.	Podawanie leków przez układ oddechowy	195
	<i>Katarzyna Majka</i>	
10.5.1.	Inhalacje	195
	<i>Katarzyna Majka</i>	
10.5.2.	Podawanie tlenu	199
	<i>Katarzyna Majka</i>	
10.5.3.	Drenaż ułożeniowy	202
	<i>Katarzyna Majka</i>	
10.6.	Podawanie leków na skórę	206
	<i>Marzena Jaciubek, Katarzyna Majka</i>	
10.6.1.	Podawanie leków na skórę	206
	<i>Katarzyna Majka</i>	
10.6.2.	System transdermalny	209
	<i>Marzena Jaciubek</i>	
11.	POBIERANIE MATERIAŁU DO BADAŃ	213
	<i>Marzena Jaciubek, Mirella Sulewska, Karolina Prasek</i>	
11.1.	Mocz – badanie ogólne i posiew	213
	<i>Marzena Jaciubek</i>	
11.2.	Dobowa zbiórka moczu (DZM)	216
	<i>Marzena Jaciubek</i>	
11.3.	Badanie kału	217
	<i>Mirella Sulewska</i>	
11.4.	Badanie płwociny	219
	<i>Mirella Sulewska</i>	

11.5. Wymaz z nosa	221
<i>Karolina Prasek</i>	
11.6. Wymaz z policzka	223
<i>Karolina Prasek</i>	
11.7. Wymaz z rany powierzchniowej/owrzodzenia	225
<i>Karolina Prasek</i>	
11.8. Wymaz z odbytu	228
<i>Karolina Prasek</i>	
11.9. Wymaz z gardła	231
<i>Karolina Prasek</i>	
12. ZABIEGI ASEPTYCZNE	233
<i>Józefa Czarnecka, Marzena Jaciubek, Karolina Prasek, Katarzyna Majka, Magdalena Musioł, Małgorzata Fedak, Iwona Kluczek, Marta Kotomska</i>	
12.1. Zasady aseptyki i antyseptyki	233
<i>Józefa Czarnecka</i>	
12.2. Podawanie leków we wstrzyknięciach	235
<i>Józefa Czarnecka</i>	
12.3. Iniekcja śródskórna	251
<i>Karolina Prasek</i>	
12.3.1. Próba uczuleniowa z penicyliny krystalicznej	257
<i>Karolina Prasek</i>	
12.3.2. Próba tuberkulinowa	259
<i>Karolina Prasek</i>	
12.4. Iniekcje podskórne	263
<i>Iwona Kluczek, Marzena Jaciubek</i>	
12.4.1. Iniekcje podskórne	263
<i>Iwona Kluczek</i>	
12.4.2. Iniekcja heparyny drobnocząsteczkowej za pomocą ampułkostrzykawki	268
<i>Marzena Jaciubek</i>	
12.4.3. Podawanie insuliny wstrzykiwaczem (penem)	273
<i>Iwona Kluczek</i>	
12.4.4. Założenie wkłucia podskórnego (długoterminowego) typu „motylek”	278
<i>Marzena Jaciubek</i>	

12.5. Iniekcja domięśniowa	281
<i>Katarzyna Majka</i>	
12.6. Pobieranie krwi żyłnej do badania.	288
<i>Małgorzata Fedak</i>	
12.7. Nakłucie żyły w celu podania leku za pomocą igły iniekcyjnej	298
<i>Magdalena Musioł</i>	
12.8. Pomiar krwi włośniczkowej glukometrem.	301
<i>Iwona Kluczek</i>	
12.9. Założenie kaniuli do żyły obwodowej	305
<i>Józefa Czarnecka</i>	
12.10. Iniekcja dożylna leku przez wenflon	321
<i>Mirella Sulewska</i>	
12.11. Kroplowy wlew dożylny	324
<i>Magdalena Musioł</i>	
12.12. Pompa infuzyjna	331
<i>Marzena Jaciubek</i>	
12.13. Zaopatrywanie rany.	335
<i>Iwona Kluczek</i>	
12.13.1. Zmiana opatrunku na ranie czystej	335
<i>Iwona Kluczek</i>	
12.13.2. Zmiana opatrunku na ranie zainfekowanej	337
<i>Iwona Kluczek</i>	
12.13.3. Płukanie rany	340
<i>Iwona Kluczek</i>	
12.14. Stosowanie jałowych rękawic	344
<i>Katarzyna Majka</i>	
12.15. Cewnikowanie pęcherza moczowego	351
<i>Marta Kotomska</i>	
12.15.1. Usuwanie cewnika z pęcherza moczowego	360
<i>Marta Kotomska</i>	
13. PODSTAWOWE ZABIEGI RESUSCYTACYJNE U DOROSŁYCH (BASIC LIFE SUPPORT – BLS) I AUTOMATYCZNA DEFIBRYLACJA ZEWNĘTRZNA (AUTOMATIC EXTERNAL DEFIBRILLATION – AED)	363
<i>Marzena Jaciubek</i>	

ANEKSY	367
Aneks I. Obliczanie dawek leków	367
<i>Małgorzata Fedak</i>	
Aneks II. Charakterystyka wstrzyknień wykonywanych przez pielęgniarkę	369
<i>Marzena Jaciubek</i>	
Aneks III. Drogi podawania leków	370
<i>Katarzyna Majka</i>	
Aneks IV. Wzory dokumentacji	371
<i>Iwona Kluczek</i>	
Aneks V. Charakterystyka zabiegów dorektalnych	376
<i>Magdalena Musioł</i>	
PIŚMIENICTWO	379